

Vyvěšeno dne: 17. 5. 2023
Svěšeno dne: 31. 5. 2023

Jakub Otevřel, DiS.

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Pavla Molka a soudců JUDr. Radana Malíka a JUDr. Barbary Pořízkové v právní věci žalobkyně: **Zdenka Šillerová**, bytem Nová Ves 265, Frýdlant nad Ostravicí, zast. Mgr. Janem Bučkem, advokátem se sídlem V. Nezvala 604, Frýdek - Místek, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 118/16, Praha 1, proti rozhodnutí žalované ze dne 4. 3. 2022, č. j. 10.01-000076/22-003, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 14. 6. 2022, č. j. 11 A 5/2022-24,

t a k t o :

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. 6. 2022, č. j. 11 A 5/2022-24, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalovaná rozhodnutím uvedeným v záhlaví zamítla žádost žalobkyně o určení advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby dle § 18c zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o advokacii“), a to k zastoupení v řízení o ústavní stížnosti proti rozsudku Nejvyššího správního soudu (dále též „NSS“) ze dne 9. 12. 2021, č. j. 8 As 78/2021-51.

[2] Žalobkyně podala proti tomuto rozhodnutí žalobu k Městskému soudu v Praze (dále jen „městský soud“), který ji zamítl rozsudkem uvedeným v záhlaví. Městský soud neshledal důvodnou námitku, že žalovaná rozhodla nesprávně o neurčení advokáta, jelikož předmětem žádosti žalobkyně nebylo poskytnutí bezplatné právní služby. Smyslem institutu určení advokáta je poskytnout právní pomoc zejména nemajetným žadatelům k zachování jejich práva na právní pomoc dle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Určení advokáta dle § 18c zákona o advokacii nerozlišuje určení z důvodu majetkových poměrů a z důvodu odmítnutí služby dvěma advokáty, jak to činí žalobkyně. Jedná se o jeden typ určení, při kterém musí žadatel splnit obě uvedené podmínky.

[3] Co se týče posouzení včasnosti žádosti o určení advokáta, městský soud připomněl, že žalobkyně žádost o určení advokáta pro řízení o ústavní stížnosti doručila žalované dne 3. 2. 2022, tedy sedm dnů před uplynutím lhůty pro podání ústavní stížnosti. Dle žalované musí mít určený advokát dostatečný čas pro převzetí věci, seznámení se s ní a pro případné

vypracování podání. Městský soud přisvědčil žalované, že žádost žalobkyně vzhledem k výše uvedenému nebyla včasná dle § 18 odst. 2 zákona o advokacii.

II. Obsah kasační stížnosti žalobkyně

[4] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) napadla rozsudek městského soudu kasační stížností z důvodů podřazených pod § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

[5] Jedenáctý senát městského soudu náležitě nezdůvodnil, proč postupoval odlišně od šestého senátu městského soudu, který se ve věci sp. zn. 6 A 101/2021 obrátil na Ústavní soud s návrhem na zrušení části § 18c zákona o advokacii týkající se problematiky určování advokátů k poskytnutí bezplatné právní služby výlučně nemajetným osobám.

[6] Městský soud dále nesprávně posoudil včasnost stěžovatelčiny žádosti o určení advokáta. Včasnost žádosti je nutné posoudit ve spojení s § 40 odst. 1 písm. d) zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), a § 40 odst. 4 s. ř. s. Závěr o včasnosti navíc nemá oporu v rozhodování žalované, jelikož v rozhodnutí ze dne 30. 1. 2017, č. j. 249/17, vyhověla žádosti stěžovatelky, kterou obdržela v poslední den lhůty.

[7] Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[8] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[9] Kasační stížnost je důvodná.

[10] Vzhledem k tomu, že stěžovatelka uplatnila v kasační stížnosti také důvod podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., zabýval se NSS nejprve tímto důvodem a pro stručnost odkazuje na judikaturu ohledně posouzení toho, jaké vady naplňují tento kasační důvod (viz např. rozsudek NSS ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003-75, č. 133/2004 Sb. NSS). Stěžovatelka spatřuje nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku v tom, že jedenáctý senát městského soudu neodůvodnil v nyní napadeném rozsudku odchýlení od postupu šestého senátu městského soudu, který předložil Ústavnímu soudu návrh na zrušení části § 18c zákona o advokacii.

[11] Stěžovatelce je třeba dát za pravdu, že jedenáctý senát městského soudu, který o věci rozhodoval, nijak neodůvodnil své konstatování v bodě 23. napadeného rozsudku, že se neztotožňuje se závěrem šestého senátu městského soudu ohledně protiústavnosti části § 18c zákona o advokacii. Je však třeba zdůraznit, že stěžovatelka v žalobě postupem šestého senátu neargumentovala. Nejedná se tedy o situaci, kdy by se městský soud nevypořádal s žalobní argumentací, což by mohlo založit nepřezkoumatelnost jeho rozhodnutí (viz rozsudek NSS ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004-73, č. 787/2006 Sb. NSS). Nesouhlas s postupem svého šestého senátu uvedl městský soud nad rámec vypořádání s žalobními námitkami, a proto nezdůvodnění jeho rozhodnutí postupovat procesně jinak než šestý senát nezakládá nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku.

[12] Nejvyšší správní soud nad rámec vypořádání této kasační námítky konstatuje, že městský soud měl samozřejmě dle § 48 odst. 3 písm. d) s. ř. s. možnost přerušit řízení a vyčkat na rozhodnutí Ústavního soudu o daném návrhu v řízení vedeném pod sp. zn. Pl. ÚS 44/21. Tento postup je nicméně fakultativní, tedy záleží pouze na uvážení předsedy senátu, zdali

pokračování

se rozhodne pro přerušení řízení. Tomuto závěru nasvědčuje použité sloveso „může“ ve výše uvedeném ustanovení. Pokud se městský soud rozhodl tuto možnost nevyužít, nezakládá to samo o sobě vadu jeho rozhodnutí.

[13] Nejvyšší správní soud následně přistoupil k posouzení kasační námitky ohledně včasnosti stěžovatelčiny žádosti. Dle § 18 odst. 2 zákona o advokacii platí, že žadatel, který nesplňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem podle zvláštních právních předpisů a ani si nemůže zajistit poskytnutí právních služeb jinak, *má právo, aby mu Komora na základě jeho včasné žádosti určila advokáta k poskytnutí právní porady dle § 18a nebo právní služby dle § 18c tohoto zákona*. Nejvyšší správní soud shodně se stěžovatelkou nesouhlasí s výkladem pojmu „včasná žádost“, jak jej provedl městský soud. Dle městského soudu je včasnost žádosti o určení advokáta třeba posuzovat s přihlédnutím k tomu, že případně určený advokát musí mít dostatečný čas pro převzetí věci, seznámení se s ní, vyhodnocení stavu věci a případné vypracování podání. Zákon o advokacii nicméně neobsahuje speciální pravidla pro určení včasnosti žádosti o určení advokáta ani možnost žalované žádost zamítnout, pokud by určený advokát pravděpodobně neměl dostatek času na přípravu zastoupení. Z tohoto důvodu nelze posouzení včasnosti ponechat na arbitrárním kritériu žalované spočívajícím v posouzení, zdali je konkrétní počet dnů do uplynutí lhůty pro úkon, kvůli kterému žadatel o určení advokáta žádá, dostatečný pro přípravu advokáta a seznámení se s daným případem. Pokud by tento postup NSS posvětil, zůstalo by zcela na libovůli žalované, kolik dnů před uplynutím konkrétní lhůty pro učinění úkonu, pro nějž je právní pomoc žádána, bude ještě považovat za dostatečné pro vyhovění žádosti.

[14] Dle § 55a odst. 1 zákona o advokacii má žalovaná postupovat ve věcech uvedených v § 18a až 18c podle správního řádu, nestanoví-li zákon o advokacii jinak, přičemž se nepoužijí § 13, § 15 odst. 4, § 18, § 35, § 36 odst. 3, § 37 odst. 3, § 41, § 45 odst. 2, § 47, § 49, § 51 odst. 2, § 80 až 93, § 100 až 129, § 131, § 133, § 137 až 139, § 152 a § 178 správního řádu. Na projednávanou věc se výše uvedené ustanovení uplatní, jelikož žalovaná rozhodovala o určení advokáta k poskytnutí právní služby dle § 18c zákona o advokacii. Jelikož zákon o advokacii žádnou zvláštní úpravu včasnosti žádosti neobsahuje, je třeba vycházet právě z obecných pravidel pro počítání lhůt, která obsahuje § 40 odst. 1 správního řádu. Dané ustanovení neumožňuje správnímu orgánu zamítnout žádost žadatele pouze na základě skutečnosti, že do uplynutí určité lhůty zbývá jen několik dnů. Žalovaná tedy nemohla přistoupit k posouzení včasnosti stěžovatelčiny žádosti na základě svévolně stanovených pravidel, která nejsou upravena právním předpisem.

[15] Stěžovatelka navíc v kasační stížnosti upozornila, že rozhodnutím žalované ze dne 30. 1. 2017, č. j. 249/17, jí byl určen advokát k zastoupení v řízení o kasační stížnosti ve věci sp. zn. 4 As 2/2017, přestože žádost o určení advokáta podala až poslední den dvoutýdenní lhůty určené usnesením NSS ze dne 5. 1. 2017, č. j. 4 As 2/2017-28, k doložení zastoupení v tehdejší řízení. Ačkoliv stěžovatelka den po podání žádosti o určení advokáta v tehdejší věci požádala NSS o prodloužení lhůty pro předložení plné moci, které NSS následně vyhověl usnesením ze dne 26. 1. 2017, č. j. 4 As 2/2017-40, z rozhodnutí žalované č. j. 249/17 nevyplývá, že by tato skutečnost hrála v tehdejší případě nějakou roli. Žalovaná tedy dokáže žadateli určit advokáta, i když o určení požádal až poslední den lhůty podstatné pro konkrétní případ. Žalovaná tedy při určování včasnosti žádosti o určení advokáta k poskytnutí právní služby nepostupuje jednotně, když v jednom případě považuje za včasnou žádost, která byla podána poslední den lhůty, a v jiném případě považuje žádost doručenu sedm dnů před uplynutím lhůty za nedostatečnou pro určení advokáta.

[16] Z usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 3. 2022, sp. zn. I. ÚS 368/22, kterým byla odmítnuta ústavní stížnost stěžovatelky v řízení, pro které požadovala určení advokáta v nynějším případě, navíc vyplývá, že stěžovatelce byla dne 23. 2. 2022 doručena výzva Ústavního soudu

k doložení zastoupení advokátem ve lhůtě 30 dnů. Žalovaná o žádosti stěžovatelky rozhodla dne 4. 3. 2022, tedy tři týdny před uplynutím této lhůty. Tvrzení žalované, že případně určený advokát by měl jen sedm dní na přípravu zastoupení, se tedy nepotvrdilo ani následným vývojem. Námitka o nesprávném posouzení včasnosti žádosti o ustanovení advokáta je tedy důvodná.

[17] Jelikož neobstojí závěr městského soudu o tom, že žádost stěžovatelky nebyla včasná ve smyslu § 18 odst. 2 zákona o advokacii, NSS napadený rozsudek zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[18] V tomto řízení bude muset městský soud zohlednit, že Ústavní soud v nálezu ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. Pl. ÚS 44/21, v rámci konkrétního přezkumu ústavnosti zákona iniciovaného městským soudem ve výše zmíněném jiném řízení téže stěžovatelky ve věci sp. zn. 6 A 101/2021, shledal protiústavnost části § 18c zákona o advokacii ve slovech „*jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují, a*“. Stěžovatelka již v žalobě namítala, že o určení advokáta nežádala z důvodu majetkových poměrů, a proto žalovaná rozhodla o neurčení advokáta z nesprávného důvodu a lpěním na splnění podmínky majetkových poměrů vůči ní porušila čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Ačkoliv byla daná část § 18c zákona o advokacii zrušena s účinností odloženou ke dni 31. 12. 2023, takže formálně jde o stále účinnou součást právního řádu, NSS považuje za vhodné upozornit na nález Ústavního soudu ze dne 18. 10. 2022, sp. zn. IV. ÚS 579/22, dle kterého v „*demokratickém právním státě, kterým Česká republika podle čl. 1 odst. 1 Ústavy je, není bez dalšího přípustné, aby orgány veřejné moci vědomě používaly materiálně neústavní právní předpis nebo jeho ustanovení s odůvodněním, že vykonatelnost zrušujícího výroku nálezu byla odložena, a porušovaly tak ústavně zaručená základní práva a svobody.*“ V nynějším řízení městský soud aplikoval § 18c zákona o advokacii právě způsobem, který následně Ústavní soud zkritizoval ve svém nálezu, jímž jeho část s odloženou účinností zrušil jako protiústavní, a to navíc v řízení týkajícím se téže stěžovatelky.

IV. Závěr a náklady řízení

[19] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. rozsudek městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[20] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne městský soud v novém rozhodnutí, jak je stanoveno v § 110 odst. 3 s. ř. s.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. května 2023

L. S.

JUDr. Pavel Molek, v. r.
předseda senátu